

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Демченко Наталія

Науковий керівник – кан. пед. наук Куца О.

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЇ СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

В сучасних умовах глобалізації та розвитку ділових і культурних зв'язків між державами, діяльність перекладача як посередника між культурами набула особливого значення. Велику роль щодо відображення нових реалій життя та сучасних аспектів літературної норми відіграють засоби масової інформації, зокрема політичні медіа тексти. В суспільстві поширюються такі види комунікації як міжнародні конференції, семінари, симпозиуми, що зумовлює потребу в кваліфікованих фахівцях у галузі синхронного перекладу.

Дослідженню синхронного перекладу присвячували свої праці багато науковців, зокрема вивченням стратегій перекладу, їх характеристик, методів та способів перекладу займалися такі вчені як І. Алексеева, В. Виноградов, В. Ілюхин, В. Комісаров, Л. Нелюбин, Я. Рецкер, В. Сдобніков, А. Швейцер, А. Chesterman, W. Lorsch, L. Venuti. Моделі ймовірного прогнозування описуються у роботах Г. Чернова, а Робін Сеттон у своїх дослідженнях пропонує прагматичну модель синхронного перекладу. Однак, використання стратегій при синхронному перекладі англomовного політичного дискурсу залишається недостатньо дослідженим.

Мета статті полягає у визначенні стратегій синхронного перекладу у контексті англomовного політичного дискурсу.

Аналіз наукових розвідок з теми [2; 5] дають змогу стверджувати, що в основі синхронного перекладу лежить не лише спонтанність мовного відтворення, що базується на достатній мовній компетенції перекладача, але й план, який використовує синхроніст при здійсненні перекладу. Такий план комунікативної діяльності існує у вигляді набору певних стратегій, які застосовуються синхронним перекладачем в залежності від конкретної перекладацької ситуації.

Відповідно до особливостей синхронного перекладу, науковці, зокрема Т. Пастрик та В. Ілюхин, виділяють ряд стратегій цього типу перекладу. Перекладацька стратегія – це своєрідна програма перекладацьких дій; метод виконання перекладацького завдання, який полягає в адекватному перекладі комунікативного наміру відправника, з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей доповідача, базового рівня, мовної надкатегорії та підкатегорії [5, с. 166]. Стратегія формується на основі загального підходу перекладача до виконання перекладу в умовах певної комунікативної ситуації двомовної комунікації, яка визначається специфічними особливостями цієї ситуації і метою перекладу, а також визначає характер професійної поведінки перекладача в рамках певної комунікативної ситуації [2, с. 172].

Виділяють три групи перекладацьких стратегій:

1) конативні стратегії, які виражають спрямованість на адресата взаємодії з урахуванням змісту та функцій спілкування і спрямовані на визначення смислового наповнення вихідного тексту та здійснення впливу на читачів тексту перекладу, задуманого автором оригіналу;

2) особистісні перекладацькі стратегії – закономірності когнітивної обробки інформації (сприймання, інтерпретація та породження), які визначаються рисами характеру перекладача;

3) когнітивно-лінгвістичні стратегії ґрунтуються на лінгвістичних та текстових знаннях перекладача: знання про когнітивну, емоційну, естетичну інформацію та особливості її вербалізації [2; 7].

Виокремлюючи стратегії у контексті синхронного перекладу, науковці виділяють наступні: стратегія проб і помилок, стратегія очікування, стратегія столлінгу, стратегія мовної

декомпенсації, стратегія ймовірного прогнозування, стратегія мовної компресії, стратегія збереження лінійності.

Розглянемо кожну з цих стратегій детальніше. Науковці зазначають, що *стратегія проб і помилок* застосовується в тих випадках, коли у синхроніста немає готового варіанту перекладу [2, с. 150]. Варто зазначити, що ця стратегія використовується в ситуаціях, коли вузький контекст не дозволяє переконатися в правильності обраного варіанту перекладу та існує необхідність отримання більш широкого контексту для адекватної передачі конкретного сегменту мовою перекладу. Так, при перекладі промови американського президента чітко спостерігається вибір перекладачем відповідного перекладу з попереднім підбором правильного відповідника:

'We have seen the foundation of nations' [6]

«Ми бачили...ми також стали... ми стали свідками становлення нації» [1].

Стратегія очікування полягає в тому, що синхронний перекладач робить невелику паузу, очікуючи додаткових компонентів тексту, які могли б повністю прояснити сенс висловлювання, якщо з наявного контексту він не зовсім зрозумілий. Пауза мовою перекладу повинна бути не надто довгою, проте достатньою для того, щоб перекладач міг зрозуміти значення важко перекладного поняття, але досить короткою, щоб слухач не відчув дискомфорт від занадто тривалого мовчання синхроніста в ефірі [2, с. 121]. Наприклад, при перекладі промови Дональда Трампа, перекладач, застосовуючи стратегію очікування, робить паузу в 3 секунди з метою отримання подальшої інформації:

'... in under three years' (05:07) [6].

«... за менш, ніж три роки» (05:10) [1].

Стратегія столлінгу – це стратегія синхронного перекладу, яка полягає в спробі «виграти» час шляхом уповільнення подачі переказного матеріалу або повторенням тематичної інформації, яка не містить нічого нового з метою заповнення занадто тривалої паузи [2, с. 130]. На відміну від стратегії очікування, перекладач не зберігає паузу, а заповнює її тематичною інформацією, або ж повторами. У перекладі промови Дональда Трампа на засіданні Генасамблеї ООН синхроніст з метою отримання ширшого контексту заповнює паузу повтором *«історію, якою вона пишається»*, за допомогою чого заповнив паузу у 4 секунди. Так, фраза мовою оригіналу розпочинається на 3 хвилині та 1 секунд, протягом чого відбувається застосування стратегії столлінгу, а переклад наступної частини повідомлення звучить на 3 хвилині 6 секунді.

'...each nation represented in this hall has a cherished history, culture, and heritage that is worth defending and celebrating' [6].

«...як країна, яку я люблю, кожна країна, представлена у цій залі, має історію, якою вона пишається, історію якою вона пишається та власний спадок, який варто захищати, який варто відзначати» [1].

Ще одна стратегія, що розглядається науковцями як ключова, є *стратегією збереження лінійності* та спрямована на досягнення найбільшої еквівалентності між мовою оригіналу та мовою перекладу. Така тактика доречна в тих випадках, коли синхронний перекладач стикається з великими синтаксичними або стилістичними відмінностями між мовою оригіналу та мовою перекладу [2, с. 130]. Під час застосування цієї стратегії складне речення в мові оригіналу може бути перетворено мовою перекладу в ряд простих речень. Приклад може слугувати наступний переклад, у якому чітко прослідковується поділ одного об'ємного речення на менші:

'Like my beloved country, each nation represented in this hall has a cherished history, culture, and heritage that is worth defending and celebrating, and which gives us our singular potential and strength' [6].

«Як країна, яку я люблю, кожна країна, представлена у цій залі, має історію. Культуру, якою вона пишається та власний спадок. Їх варто захищати, їх варто відзначати. І саме це – культура, історія і звичаї наділяють нас силою» [1].

Також у наведеному вище прикладі спостерігається застосування *стратегії мовної декомпресії*, яка полягає в розширенні тексту мовою перекладу. Вона може бути обумовлена природними відмінностями в структурі мов або неможливістю підібрати еквівалент мовою перекладу [3, с. 83]. Стратегія декомпресії застосовується в тих випадках, коли використання

попереднього знання є необхідним. Велику роль тут відіграє особистісний підхід, який дуже важливий в перекладі загалом і у синхронному перекладі зокрема. Особистісний підхід до перекладу зосереджує увагу дослідника на розумових операціях, які здійснюються перекладачем в процесі перекладу. Поведінка перекладача-синхроніста визначається прийняттям низки послідовних рішень щодо характеру і послідовності таких операцій [7, с. 93].

При розгортанні смислової групи або поняття перекладач робить примітку, яка пояснює сенс перекладеної смислової групи або поняття. Рішення перекладач приймає на основі об'єктивного аналізу фактів і ситуацій, або суб'єктивно інтуїтивно. Інтуїтивний характер перекладу обумовлений як природою розумової діяльності людини, так і обставинами, що впливають на прийняття перекладачем необхідних рішень. Так, у наведеному нижче прикладі спостерігаємо розширення тексту перекладачем:

'...and which gives us our singular potential and strength' [6].

«...І саме це – **культура, історія і звичаї** наділяють нас силою» [1].

Стратегія ймовірного прогнозування полягає в ранньому визначенні перекладачем лінгвістичних складових тексту, які з'являться на виході мовою оригіналу. Так, в певних випадках синхронний перекладач може визначити, яке дієслово буде в тексті оригіналу до його появи в дискурсі. Стратегія ймовірного прогнозування в перекладацькій літературі описується як стратегія, що застосовується в основному до конструкцій, в яких дієслово знаходиться на останньому місці, або в тих випадках, коли ключове поняття знаходиться в кінці смислової групи [2, с. 170]. Суть ймовірного прогнозування полягає в тому, що в процесі слухового сприйняття мови оригіналу у перекладача з'являється гіпотеза про той чи інший смисловий або вербальний розвиток або завершення намірів автора [7, с. 171].

Оскільки стратегії, пов'язані з прогнозуванням складно піддаються аналізу у зв'язку з тим, що ми не можемо досконало знати, чи користувався синхронний перекладач саме нею, наведемо ймовірний приклад застосування цієї стратегії:

'Today, I repeat a message for the world that I have delivered at home' [6].

«Сьогодні я підтримую той самий сигнал, який я озвучую всередині США» [1].

З цього прикладу можемо припустити, що перекладач, почувши слово «*message*», застосував зазначену стратегію застосувавши дієслово «*озвучую*».

Стратегія мовної компресії, тобто передача тексту в більш стислій формі. Ця стратегія обумовлена комунікативною ситуацією синхронного перекладу і надмірністю мови. Вона дозволяє досягти найбільшій адекватності тому, що часто «ситуація спілкування робить необов'язковою передачу в словесній формі будь-якої інформації» [4, с. 84]. Перекладач-синхроніст може скористатися стратегією мовної компресії і в тому випадку, якщо темп оратора надто високий. Спостерігаємо застосування цієї стратегії перекладачем у наступному прикладі:

'In everything we do, we are focused on empowering the dreams and aspirations of our citizens' [6].

«У всьому, що ми робимо, ми прагнемо підтримати мрії наших громадян» [1].

Отже, перекладацька стратегія є процесуальним явищем: етапи та способи діяльності перекладача у вирішенні конкретних завдань перекладу для досягнення основної мети – створення тексту оригіналу, який зберігає функціональні домінанти тексту оригіналу, які вважаються критерієм еквівалентності перекладу. У науковій літературі існує низка перекладацьких стратегій, проте у контексті синхронного перекладу виокремлюються ті, які є найбільш доцільними у цьому виді діяльності. У результаті дослідження були ідентифіковані такі стратегії: стратегія проб і помилок, очікування, столлінгу, збереження лінійності, мовної компресії\декомпресії, ймовірного прогнозування. Оскільки використання стратегій при синхронному перекладі залишається недостатньо дослідженим, перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні прагматичних аспектів синхронного перекладу політичного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виступ Трампа на Генасамблеї ООН. УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=gFKrdHyCTmU> (дата звернення: 24.03.2020).

2. Илюхин В. М. Стратегии в синхронном переводе: на материале англо-русских и русскоанглийских комбинаций перевода : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Моск. лингв. ун-т, Москва, 2000. 206 с.
3. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : уч. для институтов и факультетов ин.яз. М. : Высш. шк., 1990. 253 с.
4. Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь. М. : Флинта. Наука, 2003. 320 с.
5. Сдобников В. В. Стратегия перевода: общее определение. Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. Вып. 1. 2011. С. 166- 172.
6. Remarks by President Trump to the 74th Session of the United Nations General Assembly. URL : <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-74th-session-United-nations-general-assembly/> (дата звернення: 24.03.2020).
7. Snelling, D. Strategies for Simultaneous Interpreting. Udine : Camponotto Editore, 1992. 182 p.
8. Yinhuа X. Equivalence in Translation: Features and Necessity. *International Journal of Humanities and Social Science*. Vol. 1. No. 10. 2011. pp. 169-171.

Орисик Марія

Науковий керівник – доц. Клименко А. О.

THEORETICAL ASPECTS OF FORMING LEXICAL ENGLISH COMPETENCE WITH THE USE OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES

Introduction. Lexical competence is a person's ability to properly design their statements and understand other people speech, based on the complex dynamic interaction of relevant skills, knowledge and lexical awareness. The success of the formation of lexical competence depends on the level of lexical skills, the amount of acquired knowledge about the lexical side of speech and the dynamic interaction of these components on the basis of general linguistic lexical awareness.

The problem of teaching foreign language vocabulary remains relevant because it needs to be considered in the context of the competence approach, which will allow to coordinate and synchronize the formation of foreign language lexical competence with other competencies. Such scientists as V. A. Buchbinder [9], S. F. Shatilov [8], O. V. Solovova [7] and others studied the problem of learning foreign vocabulary. However, the issue of methods of forming foreign language lexical competence at secondary schools needs to be further investigated. Various aspects of forming competence have been studied by such scholars as O.B. Bigich, N.F. Borysko, G.E. Boretska, V. H. Redko, and others.

Learning a foreign language in secondary schools involves learning a certain number of words. One of the goals of learning a foreign language is the formation of foreign lexical competence, which is an important prerequisite for mastering foreign language communicative competence. Lexical competence is a person's capacity to correctly formulate their sentences and interpret expressions, centered on a diverse and fluid combination of specific abilities, expertise, and lexical understanding. Thus, lexical competence includes lexical skills, knowledge and general language awareness or the ability to use them in all types of speech activity.

One of the priority areas in the field of informatization of education is the development and implementation of multimedia equipment, the introduction of multimedia products into the educational process. The use of multimedia allows to increase the intensity and efficiency of the learning process, creates conditions for self-education and distance education, thus allowing the transition to lifelong learning [6].

The objective of this paper is to study the theoretical foundations of the methodology of forming lexical competence of high school students with the use of multimedia technologies in the process of specialized training.

The results and discussion. With the introduction of the competence approach in the field of education, the role of the teacher in the modern secondary school has changed. The teacher is no longer considered an object of knowledge, and his new main goal is to motivate for learning activities. That is why in English lessons every form of work, all kinds of activities should be aimed at the formation of competencies necessary for both effective language acquisition and for the general self-development of students. According to the basic methodological principle of the Common European Framework of Reference for Languages [11], methods and tools for teaching a foreign language